

2003 YILI ENSTİTÜ FAALİYETLERİ

Mehmet Çalık – SÜMAE

Enstitümüzün kuruluş amacı; denizlerde ve iç sularda su ürünleri konusunda bilimsel araştırmalar yapmak ve su ürünleri araştırmaları için ülkesel bazda veri toplamak ve değerlendirmektir. Bölgesel olarak Karadeniz, Marmara ve Kuzey Doğu Anadolu bölgelerinde su ürünleri araştırmaları yapmak enstitümüzün görevleri arasındadır.

Enstitü faaliyetleriyle, hem bilimsel alanda özgün çalışmalar ortaya konulmakta, hem de su ürünleri yetiştiriciliği ile uğraşanlara pratik, uygulanabilir ve ekonomik yönü olan bilgi sunularak, ülke ve yöre gelişimine katkı sağlamaya çalışılmaktadır. Ayrıca, çalışmalar sonucunda elde edilen veriler ışığında, avcılık ve yetiştiricilik teşvikleri ile av yasaları hakkında, karar vericilere yardımcı olunmaktadır.

Enstitümüzün araştırma faaliyetleri, Müdür ve Teknik ve İdari Müdür Yardımcıları koordinatörlüğünde, 9 Bölüm Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Çalışmaların planlanması ve değerlendirilmesi teknik elemanlardan oluşan Araştırma Komitesinde yapılmaktadır.

BALIKÇILIK BİYOLOJİSİ VE TEKNOLOJİSİ BÖLÜMÜ

1999 yılından bu yana Trabzon ve Samsun illerinde saha çalışmaları gerçekleştirilen “Karadeniz’de Orta Su Trolünün Kullanım Olanakları ve Av Verimliliğinin Araştırılması Projesi” sonuç raporu tamamlanarak Mayıs ayında enstitümüzde düzenlenen Program Değerlendirme Toplantısında sunulmuştur.

“Çıldır Gölünde Bulunan Tatlı Su Midyelerinin Populasyon Parametrelerinin Tespiti ve Ekonomik Olarak Değerlendirme İmkanları” konulu projenin sonuç raporu tamamlanarak Mayıs ayında enstitümüzde düzenlenen Program Değerlendirme Toplantısında sunulmuştur.

“Yetiştiricilik Yoluyla Üretilen Kalkan Balığı Yavrularının Doğal Stoka Katılımları ve Biyoekolojik Özelliklerinin İncelenmesi” projesi kapsamında en son balıklandırma çalışmaları 2002 yılında gerçekleştirilmiş olup 2003 yılında

birakılan balıkların izlenmesi çalışmaları ve balıkçılara yönelik tanıtım toplantıları yapılmıştır. Kalkan balığının besleme özelliğinin belirlenmesi amacıyla, bölgede bentik organizmanın tanımlanmasına yönelik olarak mevsimsel çalışma yürütülmüştür.

“Marmara Denizi’ndeki Karideslerin Dağılım Alanları, Avcılıkta Kullanılan Av Araçlarının Verimliliği ve Karides Stoklarının Sürdürülebilir Kullanımı Üzerine Bir Araştırma” konulu proje kapsamında; 2003 yılı içerisinde üreme biyolojisine yönelik kesit alınması ve laboratuvar çalışmaları yapılmış, sonuç raporunun yazımına başlanmıştır.

EKOLOJİ BÖLÜMÜ

Çayeli Bakır İşletmeleri A.Ş ile enstitümüz arasındaki protokol kapsamında enstitümüz tarafından yürütülen “Çayeli ve Büyükdere Çevresel Ölçme ve İzleme Programı” gereği 36, 37, 38 ve 39. dönem örnekleme çalışmaları sırasıyla Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında yapılmıştır. Bu proje kapsamında alınan su örnekleri laboratuvarında ekstraksiyon yöntemi ile zenginleştirildikten sonra AAS ile Mn, Fe, Zn, Cd, Pb, As, Hg ve Cu analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçları rapor edilerek ilgili makam ve kuruluşlara sunulmuştur.

“Trabzon Açıklarında Deniz Suyunun Bazı Fiziksel ve Kimyasal Özelliklerinin İncelenmesi Projesi” gereği projenin başlama tarihi olan Ocak 2001’den başlamak üzere enstitü açıklarında belirlenen farklı derinlikteki (50 m, 100 m, 150 m ve 200 m) 4 istasyonda CTD ölçümleri yapılmıştır. Sıcaklık, tuzluluk, sigma-t, elektriksel iletkenlik, ışık geçirgenliği, çözünmüş oksijen, pH ve klorofil-a ölçümlerinden ibaret olan CTD ölçümleri kış aylarında 15 gün, bahar ve yaz aylarında haftalık periyotlarla yapılmıştır. Bu izleme çalışmasında elde edilen veriler 2003 yılı sonu itibarıyla bir rapor olarak toplanmıştır.

Enstitüye ait ağ kafeslerde, deniz balıkları üretim tesislerinde ve Maçka ilçesinde bulunan tatlı su balıkları üretim tesislerinde aylık olarak fiziksel parametre ölçümleri, mevsimsel olarak kimyasal parametre analizleri

(organik madde, nitrat, nitrit, o-fosfat) yapılmıştır.

Ayrıca yetiştiricilik amacıyla enstitümüze müracaat eden müteşebbislerin su analizleri ile çeşitli denetleyici kuruluşlar tarafından laboratuara getirilen atık su numuneleri analiz edilmiştir.

YETİŞTİRİCİLİK BÖLÜMÜ

JICA işbirliği ile yürütülen "Karadeniz'de Kalkan Balığı Yetiştiriciliğinin Araştırılması" projesinin Şubat ayında düzenlenen değerlendirme toplantısında ilk dönem Japon uzmanlar görevlerini iki yeni uzmana devretmiş ve proje iki buçuk yıl süreyle uzatılmıştır. 2003 yılı üretim sezonunda üç milyonun üzerinde larva elde edilmesine karşın larvaların hassas dönemlerinde kayıplar oluşmuştur. Eylül ayı itibarıyla deneme çalışmaları için ayrılan balık materyali dışında kalan yetmiş bin adet balık yetiştiricilik konusunda işbirliği yapan ve teknik personellerinin eğitimleri yapılan özel sektör kuruluşlarına satılmıştır. Ayrıca kalkan yetiştiriciliğinin geliştirilmesi amacıyla üretim sezonunda uygulamalı eğitim yapılmış Eylül ayında ise Bodrum'da bir seminer düzenlenmiştir.

Bölgemizin ekonomik değeri yüksek olan balıklarından biri olan Karadeniz alabalığının (*Salmo trutta labrax*) kültür özelliklerinin araştırılması amacıyla 2001 yılında başlatılan "Karadeniz Alabalığının Yetiştiriciliği ve Balıklandırma Amacıyla Kullanımı" projesinde çalışmalar halen devam etmektedir. Projenin ilk döneminde doğadan elde edilen anaç ve anaç adayı balıklar kültür şartlarında yumurtlama dönemine kadar muhafaza edilerek suni alabalık yemine alıştırılmıştır. 1999, 2000 ve 2001 üreme dönemlerinde suni sağımla yumurta alımı gerçekleştirilmiştir. Elde edilen yavrulardan anaç elde edebilmek amacıyla halen bakım ve besleme çalışmaları devam etmektedir. 1999 yılında kuluçka ortamında elde edilen yavrular 2003 yılı Ocak ayında anaç olarak kullanılmıştır. Sürekli olarak yürütülen deneme çalışmaları ile yoğun şartlarda üretim imkanları değerlendirilmektedir. 2005 yılına kadar sürecek olan çalışma sonunda elde edilen verilere göre Doğu Karadeniz Bölgesi'nin anadromik özelliğe sahip ekonomik bir türü olan Karadeniz alabalığının hem doğal ortamı zenginleştirme hem de kültür formu olarak kullanılabilme imkanları değerlendirilecektir.

"Karadeniz'de Kalkan Balığı Yetiştiriciliğinin Araştırılması" projesinin sonuç raporu tamamlanarak Mayıs ayında enstitümüzde düzenlenen program

değerlendirme toplantısında sunulmuştur. Ayrıca, Eylül 2003 tarihinde Bodrum'da düzenlenen eğitim toplantısında, Ege Bölgesi'nde yetiştiricilere proje sonuçları hakkında bilgi verilmiştir. Projenin bölgemizde uygulanmasına yönelik olarak Mart 2004 tarihinde diğer yetiştiricilik konularını da içeren bir eğitim planlanmaktadır.

"Karadeniz Bölgesinde Mersin Balığının Üretim İmkanlarının Araştırılması" projesi kapsamında anaç stoku oluşturma ve elde edilen materyal balıkların bakım ve beslemeleri çalışması yapılmıştır. Enstitü teknik elemanlarının Ukrayna'daki tesislerde yaptıkları teknik gezi incelemesi ve yurt içinde öğretim üyelerinin de katılımıyla gerçekleştirilen toplantılarda, alt yapı imkanlarının eksik olduğu ve kapsamlı bir tesisin gerekli olduğu sonucuna varılmıştır. Mevcut imkanlarla çok verimli çalışma sağlanamayan proje çalışmalarının, FAO kapsamında desteklenmesi amacıyla müracaat planlanmış ve 2003 sonu itibarıyla Bakanlığımızca proje çalışmaları durdurulmuştur.

SU ÜRÜNLERİ SAĞLIĞI BÖLÜMÜ

2001 yılı başından itibaren Balık Hastalıkları Laboratuvarı faaliyete geçirilmiştir. Bu laboratuvar da bakteriyel, paraziter, mikotik ve beslenmeye bağlı balık hastalıklarının teşhis ve tedavisi yapılmakta olup viral hastalıklarının teşhisi de yakın bir gelecekte yapılmaya başlanacaktır. Bunun için gerekli alet ve donanımlar temin edilmiş ve laboratuvar oluşturulmuştur. 2003 yılında yaklaşık 30 adet işletmeden hastalık ile ilgili gelen talepler incelenerek kendilerine teşhis ve tedavi hizmeti sunulmuştur. Ayrıca enstitü bünyesinde yürütülen projelerde meydana gelen hastalık problemlerinin teşhis ve tedavisi laboratuvarımızda yapılmıştır.

ISLAH VE GENETİK BÖLÜMÜ

"Türkiye'de Kahverengi Alabalık (*Salmo trutta*) Populasyonlarının Genetik Özelliklerinin Belirlenmesi" proje çalışmalarında kullanılmak üzere bir genetik laboratuvarı oluşturma hazırlıklarına başlanmıştır. Yeni türler üzerine yürütülen proje çalışmalarında büyük eksikliğini duyduğumuz ve ekonomik öneme sahip tüm su ürünleri türlerinin ıslah ve genetik çalışmalarında kullanılmak üzere bir genetik laboratuvarı oluşturularak enstitüye kazandırılacaktır. Ekipman ihaleleri yapılan ve inşaat işleri tamamlanan laboratuvarların 2004 yılında tamamen faal duruma geçmesi sağlanacaktır.

PROGRAM VE PROJE DEĞERLENDİRME BÖLÜMÜ

Avrupa Birliği 5 ve 6. çerçeve programında yer alan projelerin takibi yapılarak enstitümüze dış kaynak sağlayacak işbirliği imkanları araştırılmıştır. Bu konuda TÜBİTAK ve TAGEM'in düzenlediği toplantılara katılım sağlanmıştır.

Enstitümüzde bulunan teknik elemanların bilgi ve tecrübelerinin artırılması amacıyla yıl içerisinde on beş günde bir çeşitli konularda eğitim seminerleri düzenlenmiştir. Bakanlığımız hizmetiçi eğitim kapsamında üniversite (KTU) öğretim üyelerinin de katkı yaptığı toplam on sekiz seminer gerçekleştirilmiştir.

Enstitümüzün yürüttüğü projelerin izleme ve değerlendirmeleri yapılmış, Tarımsal Araştırma Yönetimi kitapçığında yer alan esaslar doğrultusunda proje liderleri ile toplantılar düzenlenmiştir.

Enstitümüzün yürüttüğü bilimsel çalışma ve sonuç raporlarının toplandığı bir arşiv oluşturulmuştur. Yürütülen çalışmalar ve projelerde yer alan değişiklik ve gelişmeler komite toplantılarında görüşülerek, alınan kararlar Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'ne rapor olarak bildirilmiştir.

EĞİTİM VE YAYIM BÖLÜMÜ

Enstitümüz ve JICA işbirliğinde yayımlanan "Turkish Journal of Fisheries and Aquatic Sciences" dergisinin yıl içerisinde iki kez basım ve dağıtım yapılmıştır. Dizaynı, kapak tasarımı ve teknik hazırlıkları enstitü imkanları ile yapılan, Japonya, Rusya, Ukrayna, Azerbaycan ve ülkemizin önde gelen üniversite öğretim üyelerinin editörlüğünü yaptığı dergide, ülkemizde ve yurtdışında yürütülen bilimsel çalışmalar yer almaktadır.

Enstitümüz ile JICA işbirliğinde yayımlanan "Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü YUNUS Araştırma Bülteni" isimli teknik bültenin üç ayda bir basımı yapılmaktadır. Enstitü çalışmalarının ve su ürünleriyle ilgili haberlerin yayımlandığı bu bültenin dağıtım meslek kuruluşları, tarım il müdürlükleri ve üniversitelerin su ürünleri bölümlerine yapılmaktadır.

Tarımsal araştırma sonuçlarının ve yeni teknolojilerin çiftçilere daha çabuk ulaştırılması için bakanlığımız tarafından oluşturulan "Karadeniz (Doğu) Bölgesi Tarımsal Araştırma, Yayım ve Eğitim Koordinasyon Kurulunun" koordinasyon merkezi olarak enstitümüz seçilmiştir. Bu kapsamda enstitümüz koordinatörlüğünde ve Trabzon, Giresun, Ordu,

Rize ve Artvin Tarım İl Müdürlüklerinin katılımıyla 3 ayda bir "Bilgi Alış Veriş (BAV)" toplantıları yapılmaktadır. Toplantı sonuç raporları bakanlığımız Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü'ne ve bölge illerine gönderilmektedir.

Geçmiş yıllarda olduğu gibi bu yıl da 6-9 Eylül 2003 tarihinde Ankara Altınpark fuar alanında düzenlenen "AGROTEK'2003 – 5. Tarım ve Tarım Teknolojileri" fuarında enstitümüz adına bir stand açılarak yapılan çalışmalar ve uygulamaya aktarılan sonuçlar ilgililere tanıtılmıştır.

Enstitümüze ait yeni web (www.sumae.gov.tr) sayfası tasarımı enstitü teknik elemanlarınca hazırlanmış ve yayına başlamıştır. Araştırma ve yayın taraması yapmak isteyen enstitü personeli ve diğer araştırmacılara kütüphane hizmetleri sunulmaya devam edilmiştir. Enstitü çalışmalarını görüntülemek amacıyla fotoğraf ve video çekimleri yapılmış bu görüntüler çeşitli ortamlarda kullanılmak üzere bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

ÜRETİM VE İŞLETME BÖLÜMÜ

Bölgemizde organik su ürünleri üretim potansiyelinin belirlenmesine yönelik olarak Ordu, Giresun, Gümüşhane, Rize, Artvin ve Trabzon illerinde saha çalışması yürütülmüştür.

Enstitümüze gelen ve telefon aracılığıyla müracaat eden yetiştiricilere gerekli teknik bilgi ve danışmanlık hizmeti verilmiştir. Yetiştiricilerin sorunlarının giderilmesinde Yetiştiricilik ve Su Ürünleri Sağlığı Bölüm Başkanlıkları ile birlikte çalışmalar yürütülmüştür.

Maçka–Altındere mevkiinde bulunan alabalık üretim tesisinde bulunan anaç gökkuşağı alabalıkların ocak-mart döneminde sağlımları yapılmıştır. Elde edilen yavru balıkların eylül ayına kadar bakım ve beslemeleri takip edilmiş, araştırma materyali olarak kullanılmayan balıkların döner sermaye kapsamında satışları gerçekleştirilmiştir.
